YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
17 päivänä maaliskuuta 1998 *

Asiassa C-45/96,

jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG

vastaan

Edgar Dietzinger

ennakkoratkaisun muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/577/ETY (EYVL L 372, s. 31) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä hoitava ensimmäisen jaoston puheenjohtaja M. Wathelet sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward, P. Jann ja L. Sevón (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Edgar Dietzinger, edustajanaan asianajaja Eberhard Bubb, Landshut,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion oikeusministeriön Regierungsdirektor Alfred Dittrich ja liittovaltion talousministeriön ylempi hallitusneuvos Bernd Kloke,

— Belgian hallitus, asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön pääneuvonantaja Jan Devadder,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Catherine de Salins ja saman osaston tehtävään määrätty Régine Loosli-Surrans,

— Suomen hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön lainsäädäntöneuvos Tuula Pynnä,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Carmel O'Reilly ja Ulrich Wölker,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Edgar Dietzingerin, Saksan hallituksen, Ranskan hallituksen, Suomen hallituksen ja komission 22.1.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.3.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesgerichtshof on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 11.1.1996 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.2.1996, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/577/ETY (EYVL L 372, s. 31) tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG:n (jäljempänä pankki) ja Edgar Dietzingerin välisessä riita-asiassa, joka koskee Edgar Dietzingerin pankin kanssa tekemän takaussopimuksen täyttämistä.

3 Direktiivin 85/577/ETY 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Tätä direktiiviä sovelletaan sellaisiin elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimuksiin tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta, jotka on tehty

— elinkeinonharjoittajan toimitilojensa ulkopuolelle järjestämällätutustumiskäynnillä

tai

— elinkeinonharjoittajan käydessä

i) kuluttajan tai toisen kuluttajan kotona tai

ii) kuluttajan työpaikalla,

jos käynnin aiheena ei ole kuluttajan nimenomainen kutsu."

4 Direktiivin 2 artiklassa säädetään sen jälkeen seuraavaa:

"Tässä direktiivissä:

— 'kuluttajalla' tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jonka tässä direktiivissä tarkoitettujen oikeustoimien ei voida katsoa liittyvän hänen elinkeinonsa tai ammattinsa harjoittamiseen;

— 'elinkeinonharjoittajalla' tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka suorittaa kyseisen oikeustoimen elinkeinon tai ammatin harjoittajana, sekä jokaista, joka toimii elinkeinonharjoittajan nimissä tai lukuun."

5 Direktiivin 85/57/ETY 4 artiklassa säädetään, että elinkeinonharjoittajan on annettava kuluttajalle kirjallinen ilmoitus, josta käy ilmi tämän oikeus peruuttaa oikeustoimi tietyssä määräajassa. Tämä määräaika on 5 artiklan mukaan vähintään seitsemän päivää siitä, kun kuluttaja sai tiedon oikeudestaan peruuttaa sopimus.

6 Dietzingerin isä harjoittaa rakennusliikettä, jolle pankki myönsi luotollisen shekkitilin. Kirjallisella tahdonilmauksellaan Dietzinger antoi 11.9.1992 vanhempiensa velasta pankille enintään 100 000 Saksan markan määräisen omavelkaisen takauksen.

7 Takaussopimus solmittiin Dietzingerin vanhempien luona pankin virkailijan ollessa läsnä, kuten oli sovittu puhelimitse Dietzingerin äidin kanssa. Dietzingerille ei ilmoitettu hänen oikeudestaan sitoumuksensa peruuttamiseen.

8 Toukokuussa 1993 pankki irtisanoi välittömin oikeusvaikutuksin kaikki Dietzingerin vanhemmille myönnetyt, yhteensä yli 1,6 miljoonan Saksan markan luotot. Lisäksi pankki vaati kanteella Dietzingeriltä takauksen perusteella 50 000 Saksan markan suuruista osasuoritusta. Dietzinger väitti tällöin, ettei hänelle ollut ilmoitettu hänen peruuttamisoikeudestaan, mikä oli vastoin 16.1.1986 annetun *Gesetz über den Widerruf von Haustürgeschäften und ähnlichen Geschäften*in (laki kotimyynnissä tehdyn oikeustoimen ja vastaavien oikeustoimien peruuttamisesta, BGBl. I, 122), jolla direktiivi 85/577/ETY on saatettu osaksi Saksan lainsäädäntöä, säännöksiä.

9 Landgerichtin hyväksyttyä pankin kanteen Dietzinger valitti Oberlandesgerichtiin, joka kumosi alioikeuden päätöksen.

10 Bundesgerichtshof, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu muutoksenhakumenettelyssä (Revision), totesi, että asian ratkaisu edellytti direktiivin 85/577/ETY tulkintaa, ja esitti näin ollen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Kuuluuko sellainen Saksan oikeuden mukainen luottolaitoksen ja luonnollisen henkilön, joka ei tässä yhteydessä harjoita itsenäistä elinkeinoa tai ammattia, välinen takaussopimus, joka annetaan kolmannelle myönnettävän luoton vakuudeksi, 'elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimuksiin tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta' (muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/577/ETY 1 artiklan 1 kohta, EYVL L 372, s. 31)?"

11 Kysymyksellään Bundesgerichtshof kysyy ennen kaikkea, kuuluuko luonnollisen henkilön muuten kuin elinkeinoaan tai ammattiaan harjoittaessaan tekemä takaussopimus direktiivin 85/577/ETY soveltamisalaan.

12 Dietzinger ja komissio katsovat, että direktiivi 85/577/ETY koskee takaussopimuksia tavoitteensa vuoksi, joka on suojata kotimyynnin kohteena olevia kuluttajia, jotka tekevät sopimuksen neuvotteluun valmistautumattomina. Aivan kuten ostaja, takaaja sitoutuu täyttämään velvoitteita, ja häntä on siten suojattava, etenkin kun hän ei saa mitään vastiketta sitoumuksestaan.

13 Tältä osin komissio katsoo, että direktiivin 85/577/ETY 1 artiklaa sovelletaan kaikkiin luonnollisen henkilön ja sellaisen elinkeinonharjoittajan välisiin solmittuihin sopimuksiin, joka elinkeinotoiminnassaan yleisesti toimittaa tavaroita tai palveluja kuluttajille, vaikkei kyseinen sopimus tällaista toimitusta koskisikaan. Ilmaisua "elinkeinonharjoittajan ja kuluttajien väliset sopimukset tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta" on komission mukaan käytetty direktiivissä vain sen välttämiseksi, että direktiivin soveltamisala rajoittuisi tavaroiden myyjiin.

14 Saksan, Belgian, Ranskan ja Suomen hallitukset katsovat sitä vastoin, että takaussopimus ei kuulu direktiivin 85/577/ETY soveltamisalaan pääasiassa sen vuoksi, ettei se ole direktiivin 1 artiklassa tarkoitettu "elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen sopimus tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta".

15 Näiden hallitusten mukaan ilmaisu tarkoittaa, että elinkeinonharjoittajan olisi toimitettava jokin tavara tai suoritettava jokin palvelu kuluttajalle, joka vetoaa direktiiviin 85/577/ETY, eikä siten olisi riittävää, että elinkeinonharjoittaja yleisesti myy tavaroita tai palveluja. Tällainen tulkinta olisi erityisen selvästi tehtävissä englanninkielisen toisinnon perusteella ("to contracts under which a trader supplies goods or services to a consumer"). Esillä olevan pääasian kaltaisessa tapauksessa takaajan antama sitoumus ei kuitenkaan johtaisi mihinkään vastikkeeseen siinä mielessä, että takaaja saisi jonkin tavaran tai palvelun siltä elinkeinonharjoittajalta, johon nähden hän on sitoutunut.

16 Nämä hallitukset väittävät lisäksi, että vakuuksia ei säännellä direktiivillä 85/577/ETY, joka muussa tapauksessa sisältäisi erityissäännöksiä, joissa muun muassa tarkennettaisiin takaajan takaaman sopimuksen asema siinä tapauksessa, että takaaja käyttää oikeuttaan takauksen peruuttamiseen. Tämän vuoksi takaajan suoja kuuluisi vain kansallisten lakien alaan. Erityisesti Ranskan hallitus korostaa, että koska direktiivissä 85/577/ETY ei säännellä takaussopimuksen mahdollisen pätemättömyyden vaikutuksia päävelkaan, takauksen pitäisi jäädä liitännäisyytensä vuoksi direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

17 Direktiiviä 85/577/ETY sovelletaan sen 1 artiklan mukaan muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyihin "elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiin sopimuksiin tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta" lukuun ottamatta tilanteita, joissa kuluttaja on kutsunut elinkeinonharjoittajan paikalle nimenomaisesti neuvottelemaan sopimuksesta.

18 Tutkittaessa, voiko direktiivin 85/577/ETY soveltamisalaan kuulua takaussopimus, sen vakuudeksi, että päävelallinen täyttää luottosopimuksen, tulee muistaa, että direktiivissä ei rajoiteta sen soveltamisalaa 3 artiklan 2 kohdassa lueteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta sopimuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen lajin perusteella, kunhan vain nämä tavarat tai palvelut on tarkoitettu yksityiseen kulutukseen. Luoton myöntäminen on palvelu, ja takaussopimus on olemassa vain liitännäisesti päävelkaa koskevaan sopimukseen nähden, jonka ennakkoehto se on käytännössä useimmiten.

19 Sitä paitsi direktiivin sanamuoto ei edellytä, että sopimuksen tehnyt henkilö itse on sopimuksen tarkoittamien tavaroiden tai palvelujen vastaanottaja. Direktiivin 85/577/ETY tarkoituksena on nimittäin suojata kuluttajia sallimalla näiden ottaa uudelleen harkittavaksi sellainen sopimus, joka on tehty nimenomaan elinkeinonharjoittajan eikä asiakkaan aloitteesta, tilanteessa, jossa asiakas ei ole voinut arvioida kaikkia oikeustoimen seurauksia. Näin ollen kolmannen hyväksi laadittua sopimusta ei voida jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle vain sillä perusteella, että ostetut tavarat tai palvelut oli tarkoitettu kyseisen sopimussuhteen ulkopuolisen henkilön käyttöön.

20 Ottaen huomioon luottosopimuksen ja sen täyttämisen takaavan takauksen välisen läheisen yhteyden sekä sen seikan, että velan takaisinmaksun takaava henkilö saattaa olla yhteisvastuullinen velallinen tai takaaja, ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että takaus kuuluu direktiivin soveltamisalaan.

21 On sitä paitsi huomattava, että direktiivissä 85/577/ETY tarkoitetun kotimyynnin yhteydessä annetun takauksen mahdollinen lakkaaminen on vain yksittäistapaus niiden tapausten joukossa, joiden osalta nousee esiin kysymys liitännäisen sopimuksen mahdollisen pätemättömyyden vaikutuksesta päävelvoitteeseen. Näin ollen pelkästään sen perusteella, ettei direktiivissä ole säännöstä pääsopimuksen

asemasta takaajan käyttäessä 5 artiklan mukaista peruuttamisoikeuttaan, ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, ettei direktiivi soveltuisi takaukseen.

22 Kuitenkin direktiivin 1 artiklan sanamuodosta sekä takauksen liitännäisestä luonteesta seuraa, että direktiivin soveltamisalaan voi kuulua ainoastaan sellainen takaus, joka liittyy sopimukseen, jolla kuluttaja on tehnyt kotimyynnissä sitoumuksen elinkeinonharjoittajan kanssa saadakseen tältä tavaroita tai palveluja. Lisäksi koska direktiivin tarkoituksena on suojata vain kuluttajia, takaaja voi saada sen suojaa vain, jos takaaja on antanut sitoumuksensa direktiivin 2 artiklan ensimmäisen luetelmakohdan mukaisessa tarkoituksessa, jota voidaan pitää takaajan elinkeinon harjoittamiseen kuulumattomana.

23 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 85/577/ETY 2 artiklan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että luonnollisen henkilön elinkeinonsa tai ammattinsa harjoittamisen ulkopuolella tekemä takaussopimus, jolla taataan toisen henkilön elinkeinoaan harjoittaessaan tekemän velan takaisinmaksu, ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Belgian, Ranskan ja Suomen hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Bundesgerichtshofin 11.1.1996 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun direktiivin 85/577/ETY 2 artiklan ensimmäistä luetelmakohtaa on tulkittava siten, että luonnollisen henkilön muuten kuin elinkeinoaan tai ammattiaan harjoittaessaan tekemä takaussopimus, jolla taataan toisen henkilön elinkeinoaan harjoittaessaan tekemän velan takaisinmaksu, ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

Wathelet Moitinho de Almeida Edward

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä maaliskuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja